

Віталія Варварич
Науковий керівник – доц. Г.П. Бигар

Проблема розумового виховання учнів у працях В. О. Сухомлинського

У сучасній психолого-педагогічній науці немає однозначного тлумачення поняття «розумове виховання»: дослідники по-різному визначають його зміст, зважаючи на власні наукові позиції.

Існує хибна думка, що суть розумового виховання школярів полягає тільки у засвоєнні певних відомостей (термінів, символів, числових даних, дат, імен тощо та існуючих між ними взаємозв'язків), оволодінням основними логічними операціями (аналіз, синтез, порівняння тощо) та розвитку умінь і навичок роботи з інформацією.

Різні аспекти проблеми розумового виховання знайшли своє відображення в педагогічній системі В.О. Сухомлинського. Зокрема, педагог наголошував, що учитель повинен знати здоров'я дитини, індивідуальні риси мислення, сильні і слабкі сторони розумового розвитку.

За Василем Сухомлинським, розумове виховання — це «надбання знань і формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних і творчих здібностей, вироблення культури розумової праці, виховання інтересу й потреби в розумовій діяльності, у постійному збагаченні науковими знаннями, у застосуванні їх на практиці» [1].

Кожен педагог повинен бути умілим, вдумливим вихователем розуму учнів. Василь Олександрович наголошував на тому, що перш ніж учити дітей запам'ятовувати, їх потрібно вчити думати, мислити, аналізувати факти і явища навколишнього світу. «Розумове виховання в процесі навчання здійснюється лише тоді, коли накопичення, розширення обсягу знань учитель розглядає не як кінцеву мету процесу навчання, а тільки як один із засобів розвитку пізнавальних і творчих сил і гнучкої, допитливої думки» [2].

Як зазначав педагог, розумове виховання – це дуже складний процес, що охоплює становлення світоглядних переконань,

ідейної та творчої цілеспрямованості розуму в тісному поєднанні з працею, суспільної активності особистості, що гармонійно поєднує в собі освітній процес у школі та житті суспільства.

Успіху розумового виховання сприяє навчання та такі його складові, як позаурочні заняття, читання учнями науково-популярної літератури, науково-предметні гуртки, домашня робота; дослідницькі гуртки, конструювання і моделювання. Усі вони формують інтелектуальне багатство дитини, творчий розум, прагнення жити у світі думок, постійне бажання збагачувати і розвивати свій розум.

В освітньому процесі Василь Олександрович використовував такі ефективні засоби розумового виховання як казка, праця, гра й природа. Педагог проводив уроки на природі, на яких він давав певні завдання і школярі могли висловити свою думку тому, що кожен учень бачить цей світ по-різному. Неповторним було те, коли діти писали свої власні оповідання, казки, вірші. Учителю допомагав розкрити творчі та розумові здібності своїх підопічних.

Отже, аналізуючи творчу спадщину В.О. Сухомлинського, можна зробити висновок, що розумове виховання передбачає набуття знань, розвиток пізнавальних і творчих здібностей, прищеплення інтересу і потреби в розумовому збагаченні впродовж усього життя, самостійному здобуванні знань і застосуванні їх на практиці.

Список літератури

1. Сухомлинський В. О. (1997). Школа і природа. Вибрані твори: у 5-ти т. К.Т.5, С. 535-549.
2. Калініченко Н.А. (2013). Василь Сухомлинський та проблема розумового виховання школярів. Рідна школа, № 8-9, С.16-19.